Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVIII. Ч. 10. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 16-го СІЧНЯ 1981 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JANUARY 16, 1981 No. 10. VOL. LXXXVIII.

У Ню Йорку відзначать Січневі роковини

Ню Йорк, Й.Й. (В. Л-ць). Завершивши в основному підготову до посиленої збірки Народного Фонду УККА і бенкетом та великою мистецькою програмою 75-річчя українського зорганізованого життя на терені Метрополітального Ню Йорку, Комітет Об'єднаних Українсько - Американських Організацій спільно з громадою приготовляється до урочистого відзначення річниць державної Самостійности і Соборности України.

Як і в минулих роках, цьогорічні святкування вирішено провести у трьох фазах. Пороблено заходи, щоб губернатор нюйоркського стейту Гю Кері і посадник міста Едвард Кач підписали і проголосили 22 січня Днем Української Державности у присутності представників зорганізованої громади, зокрема молодечих організацій; другою фазою будуть спільні молитви українських громад на окремих Богослужбах у парохіях, які відправлятимуться в намірені українського народу і за відзискання самостійности й соборности в Україні. Така Служба Божа в церкві св. Юра в Ню Йорку відправлятиметься у неділю, 25-го січня ц.р., о год. 12-ій дня; третьою фазою буде святочна академія, яка цим разом відбуватиметься у неділю, 1-го лютого, в приміщенні Стайвезант гайскул при 15-ій вулиці між 1 і 2 авеню. Святочну промову на цій академії виголосить ред. Ярослав Гайвас, а також гостинно виступатимуть сенатор Ел Д'Амато, обранний в осінніх виборах на це становище, і конґресмен Вілліям Ґрін. Проклямації губернатора і посадника читатиме заступник голови КОУАО адв. Юрій Волинець. У мистецькій частині виступлять: чоловічий хор „Бурлаки" з Ню Джерзі піддиригентуроюС. Ковальчука; солістка Ія Мацюк-Грицай; рецитаторка Ольга Шкафаровська-Рудик і соліст Метрополітальної опери басбаритон Андрій Добрянський. Академію відкриває інж. Михайло Шпонтак, теперішній голова Відділу УККА в Ню Йорку. До участи у цих святкуваннях 63-их роковин Української Самостійности і Соборности запрошено також представників інших поневолених Москвою народів. Квитки вступів у ціні чотири доляри можна буде набути при вході на залю.

Святочний час дещо припізнив інформацію про підготовку цих святкувань але управа КОУАО вірить, що українська громада, доцінюючи значення таких відмічувань річниці Української Державности з участю американських активних політичних діячів, приятелів української визвольної справи, візьме масову участь в академії,щоб,не зважаючи на нашу зрізничкованість у суспільно-громадському житті, засвідчити силу у виїмково важливих загальних імпрезах української діяспори.

Офензива партизан в Ель Сальвадорі викликує жертви

Сан Сальвадор,Ель Сальвадор. — В різних околицях Ель Сальвадору партизани розпочали офензиву, яка викликає жертви головно серед цивільного населення. Закладані партизанами міни по дорогах і в різних будинках вбивають, або ранять непричасних до політичної боротьби людей. Жертвою такої міни впало двох американських і один південноафриканський журналіст.

Американський репортер тижневика „Нюсвік" Джон Гоґленд і фоторепортерка того тижневика Сузанн Майселяс та Ієн Мейтс, громадянин Південноафриканської республіки, репортер лондонського телебачення, наїхали своїм автом на міну на головній дорозі до столиці у відстані 19 миль від неї. Всі троє зазнали поважних поранень.

Президент Ель Сальвадору Хозе Дуарте заявив, що не зважаючи на зусилля партизанських відділів, уряд і його військове командування має загальну ситуацію під повною контролею. Для успішного ведення боротьби з ворохобниками уряд завів воєнний стан і поліційні години, в яких не можна появлятися на публічних місцях. Поважним ударом проти уряду і його військ були виступи двох вищих старшин, які перейшли на бік повстанців і потягли за собою частину своїх вояків. Після переходу підполковника Рікардо Бруно Наваррета з 60 вояками на бік партизан на будівлях другого по величині міста, Санта Ана, декілька годин повівали партизанські прапори. Одначе в скорому часі сконцентровані урядові відділи привернули порядок. Партизани опустили місто й намагалися заблькувати дороги до нього, але й це їм вдалося тільки на короткий час. Зате в терені бої тривають далі.

Відбудеться багатоетнічний показ у Вашінґтоні

Вашінгтон,Д.К. — Крайовий Інавґураційний комітет, як свій вклад до інавґурації Роналда Регена на президента, а Джорджа Буша на віцепрезидента, спонзорує Багатоетнічний показ культури, який відбуватиметься тут у понеділок, 19-го січня, по полудні й увечері. Віддання пошани американській спадщині відбуватиметься від 4-ої до 10-ої год. ввечері того ж дня у вестибюлі будинку Служби Здоров'я і Обслуги Населення при 200 Індепенденс авеню, південний захід.

Під час виставки, участь у якій беруть понад 30 національних груп, виступатимуть різні національні групи зі своїми оркестрами. Крім того, будуть виставлені зразки мистецтва і традиційних народних ручних робіт окремих національностей. Для завершення „салюту багатій спадщині Америки" гості частуватимуться національними стравами та інтернаціональними винами.

Кількість квитків обмежена, тому слід наперед замовляти їх, телефонуючи — (202) 382-8077. Ціна квитків — 15 долярів від особи, вступ для дітей, молодших 12 років, вільний.

Музикам, танцювальним групам й іншим зацікавленим в участі у цьому показові, слід якнайскорше телефонувати на це ж саме число.

Стрій убрання — неформальний, побажані народні строї.

ІРАНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ЗРОБИВ ПЕРШИЙ КРОК

Тегран, Іран. — Після зложення заяви так званою Радою охоронців, яка складається зі знавців Корану і приписів ісламського права, що внесений урядом закон про арбітраж в спірних справах, які можуть виникнути з договору про звільнення закладників не суперечить основним ісламським приписам, парлямент схвалив цей закон. В цей спосіб зроблено перший конкретний крок в напрямі звільнення протизаконно притримуваних американських закладників.

Бажаючи за всяку ціну створити враження, що захоплення закладників, а тепер їхнє звільнення це велика перемога ісламської революції, міністер екзекутивних справ Бегзад Набаві пояснив це так: „Закладники є, як овоч, з якого ми витиснули увесь сік, а тепер нехай вони ідуть". На думку американських дипломатів, які мали відношення до справи звільнення закладників, ледве чи є можливість, щоб вони були звільнені перед перебранням влади новим Президентом та його урядом. Проволока цієї справи може створити нові труднощі після приходу нової влади. Президент-елект Роналд Реґен неодноразово заявляв, що після перебрання влади він матиме право внести зміни в процедуру та в домовлені точки.

Американська сторона обстоює, що всякі дальші потягнення мусять іти паралельно з одного й другого боку. Речник Державного департаменту Джон Третнер так передав становище в цій справі з американського боку: „Хочу передати принцип, який на мою думку є очевидний. Принцип рівнобіжности є найважніший. Тепер не може бути ніякого заходу, ніякого потягнення з будь-котрого боку аж доки обидві сторони не будуть абсолютно певні, що друга сторона вив'яжеться зі своїх зобов'язань".

Коли буде схвалений проєкт другого закону, що предложений іранським урядом, а саме закон про конфіскату майна покійного шаха і цілої його родини, яка складається з понад 50 осіб, не відомо. Так само не вияснено з іранського боку, чи той другий закон є передумовою звільнення закладників, чи ні.

Вміжчасі події на фронті не розвиваються успішно для Ірану після невдалої офензиви. До Багдаду прибув Ольоф Пальме, репрезентант Об'єднаних Націй і посередник для осягнення перемир'я між воюючими Іраком і Іраном. Дотепер він не мав ніяких успіхів у своїх заходах. Загально побоюються, що так само буде й тепер.

МИКОЛА РУДЕНКО ВЕДЕ БЕЗТЕРМІНОВУ ГОЛОДІВКУ

Ню Йорк. (Пресова Служба ЗП УГВР). — Надійшла вістка, що Микола Руденко, голова і засновник Української Гельсінкської групи, який перебуває в Мордовському концтаборі, проголосив 19-го грудня м. р. безтермінову голодівку як протест проти примусу виходити на роботу, до чого не зобов'язані ті в'язні, які, подібно до нього, є інвалідами другої групи. Намагання таборової адміністрації змусити Руденка виходити на роботу є одним із засобів репресій, що їх стосують у відношенні до Руденка як одного з видатних діячів українського правозахисного руху.

Микола Руденко

Як відомо, Микола Руденко разом із дев'ятьма українськими патріотами, заснував 9-го листопада 1976 року Українську громадську групу сприяння виконанню Гельсінкських угод. Ця група стала найчисельнішою серед інших подібних груп народів СССР, включно з московською, але водночас українці зазнали найважчого погрому. 5-го лютого 1977 року Руденка заарештували, а 30-го червня того ж року засудили до 7 років таборів і 5 років заслання на спільному процесі з Олексою Тихим, якому, як рецидивістові, присудили 10 років таборів і 5 років заслання.

Руденко — відомий український поет і письменник, автор десятків творів. Деякі з його творів, які не могли пройти совєтської цензури, надруковано за кордоном.

У обороні Руденка виступали численні громадські кола Заходу. Про нього широко писала міжнародна преса.

Москва затримує фільмового актора

Москва. — Савелій Крамаров, комік і актор та головний герой численних совєтських гумористичних фільмів, які не сходять з екранів, головно з телебачення вже два роки намагається дістати дозвіл на виїзд до Ізраїля. Після його зголошення на виїзд влада зняла його з праці, але дозволу на виїзд не дала, мотивуючи його „попередньою працею"

Першим закидом проти Крамарова було те, що він нібито не є жидом. Батько Савелія був відомим адвокатом і його комуністи знищили в часі сталінських чисток. Коли він мав 16 років, його мати записала йому в пашпорт, що він „росіянин", щоб зберегти дитину перед переслідуваннями й насмішками. Але згідно зі совєтським законом про національність рішає запис у метриці родження і тому совєтській владі прийшлося визнати жидівську національність Крамарова.

Хоч Крамарова не випускають, але совєтська машина вже почала пропоґандивну акцію проти нього. Для захисту та для приспішення дозволу на виїзд до Ізраїля він пішов до КҐБ, щоб вияснити справу. Одначе й це не помагає. Видно, що треба буде відповідної кампанії, в першу чергу міжнародної, щоб його совєтський уряд випустив, як стверджує його родич в Ізраїлі Зіновій Крамаров, який вислав йому виклик на виїзд.

Сиракюзька газета написала про виступ Слави Стецько

Сиракюз, Н.Й.— Сиракюзька газета „Сиракюз Геральд-Джорнал" помістила у числі з 1-го січня ц.р. довшу статтю про перебування і виступи мгр Слави Стецько, керівника бюра ЦК АБН і головного редактора англомовного журналу „АБН Кореспонденц", на підставі перевеленого з нею інтерв'ю поміщуючи при тому також фотографію С.Стецько. Розмову перевела Джін РовделЛюіс, яка переповідаючи розмову з гостею і цитуючи її слова, що Україна, Литва, Естонія й інші поневолені Москвою країни є найкращими і найвірнішими союзнаками З'єднаних Стейтів Америки, назвала чомусь С.Стецько „відомою у міжнародному світі українською дисиденткою".

Слава Стецько, — пише у своїй інформації названа кореспондентка, — прибула до Сиракюз, щов тут стрінутись з українською громадою і виголосити політичну доповідь про значення міжнародної конференції для справ безпеки і співробітництва та ролі АБН в Мадриді. Крім того вона плянує інформувати американців не тільки про Мадрид і потоптання людських прав в Совєтському Союзі, але також про теперішній стан в поневолених країнах і українських плітичних в'язнів, які у великому числі перебувають в численних совєтських в'язницях, концтаборах іпсихіятричних заведеннях.

Під час інтерв'ю, — інформує в дальшому названа газета, — відома політична діячка в екзилі заявила, що поневолені народи в СССР є у принципі прозахідньо і проамериканськo наставлені і вони, ці народи, ніколи не будуть захищати Росії у випадку війни. Вона детально розповіла про існуючу ненависть поневолених народів до їхніх поневолювачів. „Росія, - сказала С. Стецько, -намагається проковтнути поневолені нею народи, використати їхні матеріяльні добрива". Про Україну гостя сказала, що „наша нація була незалежною, але вона стала жертвою російського імперіялізму".

В розмові з кореспондентом С.Стецько порушила також дуже актуальну тепер справу совєтської інвазії на Афґаністан і значення афганського спротиву, який на думку афганських членів руху спротиву, закінчиться перемогою афганського народу над наїзниками.

Кількома словами С.Стецько поінформувала читачів про ОУН і АБН, очолювані Ярославом Стецьком, їхню працю і боротьбу; зайняла становище до подій в Польщі та порушила цілий ряд інших проблем тісно пов'язаних з боротьбою українського й інших поневолених народів за свою незалежність. На закінчення С. Стецько підкреслила, що „ми не потребуємо зброї, не вимагаємо, щоб за нашу волю вмирали американські вояки, ми потребуємо тільки нагоди говорити і проповідувати наші ідеї, які доходили б до всіх прошарків населення, щоб народи були усвідомленні і чулі на ті події, які проходять сьогодні в середині Совєтського Союзу" — закінчила свою розмову С.Стецько з кореспондентом. Деякі доповнення давав також присутній на розмові Зенон Карпишин, місцевий активіст.

КОНЦЕРТ КОЛЯДОК І ЩЕДРІВОК В ІРВІНҐТОНІ

Ірвінґтон, Н. Дж. — Заходами української православної парафії Св. Тройці при 836 Лайонс авеню, тут в неділю, 18-го січня ц.р., після Богослуження о год. 12:30 по полудні відбудеться різдвяний концерт колядок і щедрівок у виконанні церковного хору під дириґентурою інж. Д. Олійника. Богослуження відправить о. протоієрей Сергій Непріль в cослуженні о. прот. Володимира Поліщука. Після концерту в цій же залі відбудеться різдвяна зустріч парафіян і гостей. Організатори — отець настоятель і Парафіяльна рада щиро запрошують до участи.

У світі

КОНФЕРЕНЦІЯ У ЖЕНЕВІ в справі Намібії — Південно-західньої Африки — не дала бажаних успіхів. Представник Південно-африканської республіки заявив, що його уряд того пляну не приймає, бо він нереальний і передчасний: ішлося про завішення зброї між лівими партизанами, підтримуваними Совєтським Союзом і школеними в Анголі кубинським експедиційним корпусом, та правлінням Намібії, яке підтримує Південна Африка. Наслідком того ціла конференція скінчиться неуспіхом, якщо сторони не змінять своєї постави, на що не заноситься. Після невдачі тієї конференції керівництво партизанської боротьби, яке органи ОН визнали єдиним дійсним представництвом Намібії, звернеться із цією справою до ОН, а в першу чергу, до Ради Безпеки ОН з вимогою проголошення санкцій проти Південної Африки та теперішньої адміністрації в Намібії. Дотепер уряд ЗСА, очолений президентом Джіммі Картером, натискав на Південну Африку, щоб вона поступилася,а новий уряд Роналда Реґена, який перебере владу 20-го січня, займе іншу поставу.

УРЯД НОРВЕҐІЇ подав на розгляд парляментові справу маґазинування на терені Норвеґії зброї для диспозиції американського Корпусу морської піхоти, коли б заіснувала потреба його інтервенції в тому обширі. Проти того дуже гостро виступив Совєтський Союз, який не лише намагався переконати норвезький уряд в недоцільності того, але навіть пробував застрашувати. Одначе всі ті заходи ні до чого не довели. Міністер закордонних справ Норвеґії Кнут Фриденлюнд поінформував про всі совєтські заходи й це тільки приспішило прийняття парляментом закону про дозвіл таку зброю маґазинувати.

НА ТЕРЕНІ АВСТРАЛІЇ від якогось часу мають місце події, яких раньше не було. Партійна боротьба починає прибирати закраску персональних боїв, передвиборча кампанія породжує різні прикрі конфлікти. Останнім часом почали на терені того континенту множитися випадки тероризму. Невідомі люди підложили серію бомб в крамницях Вулворта. Бомблення це було. сполучене з погрозами й намаганнями злочинців дістати викуп. Вкінці поліції вдалося схопити одного з членів банди в часі, коли він підібрав залишений викуп у порті міста Сиднею. Поліція сподіється, що при допомозі арештованого вона зможе відкрити цілу банду, а зокрема її керівника.

УРЯД ЗСА вирішив відновити допомогу урядові Ель Сальвадору, який веде боротьбу з партизанами. Політичне керівництво партизан складається з різних лівих і демократичних груп, але перевага в ньому по боці крайньолівих. У випадку перемоги ліві й комуністичні елементи матимуть усі дані для того, щоб перехопити державне керівництво у свої руки. Хоч заповіджена генеральна офензива партизан не принесла сподіваних ними успіхів, ані не захитала уряд, але сили їхні ще не знищені, і вони можуть і надалі загрожувати урядові. Тим більше, що вони дістають збільшену допомогу від Куби Кастра та від совєтів. Останні бойові дії партизан виявили, що вони розпоряжають наймодернішою совєтською зброєю та в достатній кількості.

В Америці

ПІВНІЧНО—СХІДНІ СТЕЙТИ скоро переживатимуть водяну кризу, бо резервуари показують катастрофальне зниження води, а виглядів на поповнення немає. Великі збірники в Делавері, Кетскіл і Кротон, які доставляють воду до Ню Йорку на дві третини порожні. До першого червня, коли розпочинається сезон і населення потребує більше води, потрібно заповнити резервуари. Щоб це сталося потрібно принаймні: 60 дощевих днів, або більше снігових опадів і очевидно строгого щадження води населенням. У зв'язку з цим газети й інші засоби масової інформації сильно критикують керівників міського управління Ню Йорку, які дозволили собі на люксус і з міських проводів випустили кількасот тисяч ґальонів води для того, щоб в Центральному парку спорядити сніжне покривало для лещетарських аматорів. Посадник Едвард Кач і стейти, яким загрожує водяна криза, вже почали розпрацьовувати пляни раціонування води, якщо ситуація не поправиться.

НИЗЬКА ТЕМПЕРАТУРА ПОВІТРЯ на Флориді, яка часто доходила до рекордових градусів морозу в останніх днях, знищила урожай цитрусових плодів і городини принаймні на 20 відсотків, цим спричинивши досить поважну турботу для продуцентів цих сільськогосподарських продуктів цього південного стейту. Вивіз цитрусових продуктів і городини є другою галуззю в господарці стейту Флориди, відразу після курортно-відпочинкової, з якої він має найбільші прибутки.

ПОВОРОТ ОБОХ КАРТЕРІВ назад до спокійного патріярхального життя в Джорджії-стейті, далеко від політики Капітолю, викликає деякі передбачення й „ворожіння" про майбутнє цього славного президентського подружжя. Дехто уважає, що незвичайно,успішна на політичних форумах Розалін Картер буде старатися про губернаторське місце у своєму стейті вже в найближчих виборах.

ПОЛІЦІЯ В НЮ ЙОРКУ даватиме лекції-інструкції нюйоркським церквам і синагогам, як оборонятися проти грабунків святинь, які тепер дуже часто мають місце тут. Кримінальні елементи полюють за срібними й золотими речами, з яких зроблені чи то прикраси до церкви чи то інші церковні речі. Грабіжники потім продають ці речі, які бувають дуже коштовні не тільки місткістю дорогоцінного металю, але й самі по собі є високомистецькими предметами, перепродувачам крадених золотих речей, які, платячи за пограбоване жалюгідні копійки цим злодіям, самі казково багатіють. Проти цих останніх американське суспільство безсильне, бо їх не можна вловити, ані вловивши, — довести провину.

НАМАГАННЯ ГЕНРІ КІССІНДЖЕРА вийти знову на кін активної політики в ЗСА, чого прагнуть численні його прибічники й адоратори, стримують впливові кола консервативних республіканців навколо Президента-електа, дораджуючи Реґенові не призначати Кіссінджера на жодне помітне офіціяльне місце в новій Адміністрації. Не знати, що зробить новий Президент-елект, який через це опинився поміж „молотом і ковадлом". Прихильна аж надто до Кіссінджера американська преса намагається пояснювати мотиви цих критиків Кіссінджера тим, що вони „бояться" його премудрости й інших „геніяльних талантів". А дехто інший уважає, що, раз пустивши Кіссінджера в коло офіційних політиків в новій Адміністрації, не легко буде його контролювати ані його в потребі позбутися, бо може повторитися подібна історія, як з попереднім Державним секретарем Вілліямом П. Роджерсом, якого Кіссінджер „висадив з сідла" безцеремонно. Як пригадуємо, Вілліям П. Роджерс був Державним секретарем в роках 1969-1973.

СЕРЕД АМЕРИКАНСЬКИХ ХЛОПЦІВ, які студіюють в совєтах, кожний п'ятий одружується з совєтською дівчиною, яка звичайно тоді хоче виїхати до ЗСА з совєтського „раю". Шлюби поміж американками а совєтськими хлопцями трапляються значно рідше.

Найвищий суд затвердив засуд Ментена

Гаґа, Голляндія. — Найвищий суд Голяндії після основного розгляду справи Пітера Ніколааса Ментена остаточно затвердив його присуд на 10 років тюрми і 50,000 долярів гривни за злочини, заподіяні в Україні в часі німецької окупації.

Ментен співпрацював з Ґестапом в характері старшини в різних околицях України, а на Підкарпатті брав активну участь у розстрілах населення; більшість розстрілюваних творили жиди, хоч не бракувало й інших національностей, головно українців, яким закидувано участь в українській націоналістичній діяльності. Після війни він повернувся до Голляндії, де займався своїм ремеслом, торгуючи мистецькими картинами аж до виявлення й арешту. Тепер йому доказано співучасть у морді 20-30 жидів. На інші його злочини не було вистачаючих доказів. З огляду на його вік і стан здоров'я — Ментен має 81 рік — суд видав злагіднений присуд - 10 років тюрми.

Уряд Іраку зорганізував напад у Лондоні

Лондон, Англія. — У Лондоні в славному Олд Бейлі відбулася карна розправа проти Фовзі Неджада, араба з Кузістану /Арабістану/, Персія, за участь у збройному нападі на іранську амбасаду та вбивство двох іранських працівників цієї амбасади.

Підсудний Неджад признався до вини й вичерпно подав, як прийшло до того нападу. Завербували його співробітники іранського уряду разом з п'ятьма іншими й перевезли на вишкіл до Іраку. Після вишколу їм дали доручення напасти на іранську амбасаду, запевнивши, що з боку англійської поліції не буде ніякої протидії. Перед відлетом до Лондону напасники зустрілися із високим представником іракського уряду, який дав їм останні доручення.

Наджан признався до участі в нападі, в якому від пострілів англійської поліції згинуло п'ять його товаришів, але заперечив співучасть у вбивстві двох працівників амбасади. Прокуратура закидає йому також участь у вбивстві, бо його пістоля була вистріляною.

ВИСТАВКА СТАРОВИНИ

Ню Йорк, Н. Й. — В неділю, 18-го січня ц.р., о год. 12-ій дня відбудеться відкриття виставки старовини у студії Шонк-Русича при 13 Схід 7-ма вулиця (між 2 і 3 авеню). Виставлені будуть: ікони, хрести, дукати та багато інших античних речей. Виставка буде тривати до 25-го січня. Вступ за добровільними датками. Кава та інші напитки.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper (SECD 530-420) published daily exept Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою — За зміст оголошень Редакція не відповідає

Передплата на рік — $30.00, на півроку — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Ювілей української „Альма Матер"

У цьому місяці, в лютому 1981 року, Український Вільний Університет у Мюнхені відзначає своє 60-річчя. Своїм стажем, своїми заслугами для української науки, своїм добрим іменем серед чужинців і своєю ролею в сучасному українському науковому світі Український Вільний Університет заслуговує в цілій повноті не тільки на газетну згадку і привітання, але й на вдячне, добре слово від цілої української громади у діяспорі. І саме тепер, коли українська наука в Україні опинилася під цензурою КГБ, саме тепер, коли в Україні буквально немає ні одного наукового журналу українською мовою, — слід прикласти особливу увагу Українському Вільному Університетові, який вже 60 років, інколи серед трудних і складних умовин, достойно виконує свою високу місію: бути вільною і ні від кого незалежною українською високою школою та ділити свою діяльність між навчальною і науковою, — виховувати кадри високоосвічених мужчин і жінок та водночас давати публічні лекції на високому науковому рівні й видавати наукові твори.

Початок історії сягає ініціятиви, що зродилася 60 років тому серед гурту українських учених у Відні. Але ще того самого року Український Вільний Університет перенісся до Праги: це була доба світлого покровителя науки взагалі та української зокрема, президента Томи Масарика. Політичні відносини у світі спонукали УВУ перенестися до Мюнхену, де він здобув визнання від німецького міністерства освіти і пошану в німецьких наукових колах.

Першим ректором УВУ був професор Олександер Колесса, наступним — професор Станислав Дністрянський — обидва ще з університету у Львові за австрійських часів. Між пізнішими ректорами були далі такі вчені високої кляси й міжнародної мірки, як: Іван Горбачевський, Дмитро Антонович, Андрій Яковлів, Іван Борковський, Вадим Щербаківський, Іван Мірчук й інші, деякі з них вибирані кількакратно. Теперішній ректор, д-р Володимир Янів, це вже 18-ий з черги голова тієї славетної установи, теж надзвичайно для неї заслужений, можна сказати — фанатик тієї української „Альма Матер", у яку вклав масу праці, енергії, ініціятиви і — нервів.

Вороги української науки та українства взагалі не раз докладали поважних зусиль, щоб зліквідувати ту станицю, яка є їм сіллю в очах. Тим більшою пошаною вона втішається в українській громаді. І з теперішнім 60-річним ювілеєм Українського Вільного Університету слід побажати йому, щоб він, доповнюваний і відмолоджуваний кадрами своїх вихованців, які мають до нього глибокий сантимент, проіснував так довго, аж поки в Україні настануть умовини для вільного і ні від кого незалежного розвитку українського високого шкільництва й української науки, і щоб і тоді Український Вільний Університет був клейнодом, що ним може чванитися уся українська вільна громада.

Іван Смолій

ЩОБ БУЛО ЯСНІШЕ, ДЕ ПРИЧИНИ КРИЗИ В УККА

(За щоденником „Народна Воля")

III

4. „Семафори" Визвольного Фронту

Криза в УККА, але при чому тут якісь семафори, запитає читач. Хто сьогодні говорить про семафори, хто звертає увагу на якісь знаки на запущених, забутих залізничних шляхах?

Доводиться, на жаль, забрати ще дещо часу і сказати і про оті „семафори", бо про них часто говорить центральна особа кризи в УККА і один з провідних діячів Визвольного Фронту на американському терені, Ігнат Білинський. Про семафори писав він минулого року, коли обороняв постанови Крайової Ради УККА з 15-го грудня 1979 року, про них забалакав він знову в тому самому значенні у зв'язку з подіями на XIII Конгресі у вже згадуваній статті „На грані громадської безвідповідальности", у двох характеристичних ствердженнях.

Перше з них: „Тому кожного разу, коли назріває злам в українській політичній думці на еміграції, коли відосередні сили намагаються звести українське організоване життя на політичні манівці, Визвольний Фронт вказував на шкідливі тенденції таких процесів, спрямовуючи життя спільноти на правильний шлях". І друге ствердження з цієї статті: „Українському Конгресовому Комітетові Америки, як громадській репрезентації українців у ЗСА, припала важлива роля не тільки зберігати й розвивати різновидні надбання української спільноти в Америці, але й ставити виразні ідейні й політичні семафори на роздоріжжях збірного життя спільноти..."

Як бачимо з першого ствердження, Визвольний Фронт — це не звичайна собі політична формація, яка має свою політичну програму реалізовану з меншими чи більшими успіхами, з удачами і невдачами, з правильними рішеннями і помилками, як це нормально діється з усіми політичними групами в західніх суспільствах. Ні, Визвольний Фронт — це якась унікальна політична група, обдарована незвичайними прикметами непомильности і досконалости, група із якоюсь спеціяльною місією політичного watchdog'a, яка, сама непомильна, має вказувати на помилки інших і „спрямовувати життя спільноти на правильний шлях".

З такою глибокою вірою в свою непомильність і в свою своєрідну місію, діяч Визвольного Фронту повів минулого року відповідні передконґресові заходи і допнявся на спинах делегатів XIII Конґресу на сам вершок української спільноти, щоб відсьогодні вказувати „правильний шлях" не тільки своїм когортам, але усій громаді в Америці, наставляючи для неї „виразні ідейні і політичні семафори". Коли читати оті ствердження визвольнофронтівського діяча, приходить мимоволі думка, що у своїх психологічній поставі непомильности і навіть у своїй фразеології про вказування для народу правильного шляху, діяч ВФ нагадує дуже тих, хто вже понад 60 років дбає про те, щоб народ не зійшов на манівці від лінії партії, тож постійно наставляє в усьому „семафори", що там мають назву директив і постанов партії, довівши ними країну до морального здичавіння і матеріяльної руїни, зробивши її пострахом і притчею во язиціх серед народів світу.

Вже досить довге перебування діячів ВФронту на Заході та їхня змога обсервувати безпосередньо суспільно-політичні процеси в західніх суспільствах і механіку цих процесів, із взаємними доповнюваннями різних політичних груп, корективами їх програм, із дією конструктивної опозиції, із свідомістю, як важко знайти правильні рішення й розв'язки багатьох питань, — повинні б були зродити в провідників ВФронту бодай дрібку сумніву щодо їхньої майже папської непомильности, повинні б були також злагіднити і зменшити дещо їхні вождівські амбіції. Коли ж цього нема, коли, навпаки, провід ВФ прибирає усе різкіший курс, тоді доведеться українській спільноті, подібно як правозахисники і дисиденти в СССР, представити і нашим стрілочникам підсумки їхньої діяльности і розкрити деякі аспекти їх непомильности, коли вони наставляли семафори і нашій громаді, і куди б вони її завели, коли б вона їх слухала.

Не будемо тут згадувати про оті семафори з часів Другої світової війни, бо їх на щастя, підмінували і зірвали разом з пущеними в укіс німецькими поїздами повстанці УПА. Поминемо і період скитальщини та „таборових республік", де так яскраво виявилося, як важко діячам Фронту вкластися в загальну систему організованого життя української громади, тож доводилося їм станути у „блискучому відокремленні" від решти.

Умови життя у вільних країнах Заходу, а зокрема в Америці, такому „блискучому відокремленні" вже не сприяли, але все ж схема залишилася та сама: з одного боку громада, з другого Визвольний Фронт, що і далі пробує безоглядно „спрямовувати життя спільноти на правильний шлях" і підносить щоразу на обраному громадою шляху свій партійний семафор. Запланувала громада велике діло — Енциклопедію Українознавства, пішли пожертви, закипіла праця. І раптом зачервонів семафор Визвольного Фронту з приводу кількох гасел, пішла акція проти Енциклопедії, бойкот збірок, зустрічей з представниками ЕУ. І блимає вперто визвольнофронтівський семафор і досі на шляху Енциклопедії Українознавства, аж поки не доведуть до того, що не буде кому докінчити епохального діла.

А чи треба згадувати про Гарвардський проєкт, про гордість нашої етнічної групи і її найбільший осяг на американській землі, так ентузіястично прийнятий нашою молоддю? Як давно міг би був він бути вже завершений, сплачений, як гарно могла б уже сьогодні розвиватися діяльність Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету із десятком молодих наших науковців, коли б не впав на цьому шляху визвольнофронтівський партійний семафор.

Діло врятовано тільки завдяки попертю союзової преси, в першу чергу „Свободи" з її незабутньою збірковою кампанією „Рахунок вниз", а далі „Народної Волі" і іншої преси, що в критичний період підтримали проєкт і оборонили його від безпідставних закидів, базованих на дрібних контроверсіях і випадкових висловлюваннях членів проєкту.

А чи треба пригадувати найчисленнішій на еміґрації групі українців католиків справу Патріярхату УКЦ, коли в період великих зрушень у структурі Католицької Церкви і різних нововведень на II Ватиканському Соборі, із прибуттям на Захід у славі і великій пошані мученика-

(Продовження на ст. 4)

Україна — об'єктом наукової праці

Farmer, Kenneth C., Ukrainian Nationalism in the Post-Stalin Era; Myth, Symbols and ideology in Soviet Nationalities Policy. The Hague, Boston, London: Martinus Nijhoff Publishers, 1980. Pp. 241. $36.50.

Поява нової наукової праці на українську тему в західньому світі, а зокрема в ЗСА насьогодні не є вже новиною, зважаючи на все більше число книжок, які появилися в останніх десятиріччях. Українська тема давно вже стала об'єктом активного зацікавлення західніх знавців СССР і східньої Европи, і то незалежно від все ще наявних недомагань численного чи якісного характеру. Загальне підрахування виданих книжок на українську тему в англійській мові в ЗСА, Канаді і Англії за останні три десятки літ досягає вже поважного числа одної сотні. Відрадним явищем є також наявне поліпшування якости праць американських авторів в якості та об'єктивності.

Прикладом цього є студія д-ра Кеннет Фармера, професора політичних наук в Маркерт університеті, колишнього студента відомого науковця Джона Армстронґа, автора відомої праці „Український націоналізм". До речі, праця Фармера є поширеною і виправленою докторською дисертацією, виготовленою під керівництвом проф. Армстронґа в Вісканському університеті.

Ця праця по своєму змісту належить до серії трактуючих національностеву політику совєтського режиму на прикладі України від смерти Сталіна до кінця сімдесятих років. Центральною темою автора дослідів є критичний опис і аналіза комуністичної доктрини в національностевих питаннях разом із критикою дійсною політики Москви, яку він розвінчує як накопичення символів та мітів. Протиставляючи пропаґанду дійсності автор влучно вияснює відновлення національного спротиву українців як форми національного конфлікту між двома національностями — українцями і росіянами. В історичному контексті метушня за інтерпретацією марксистської доктрини і совєтської дійсности завершується відновленням старого російського колоніялізму та національним конфліктом. Продовжування символіки в тих обставинах стало можливим тільки при примінюванні терору, висилки в сибірські концтабори та „психушки", які стали символом доби Брежнєва.

Фармер розвиває свою тему із ствердження, що совєтський режим заплутавшись у міт і теорію проґавив час для розпізнання, що національне питання таки зісталося нерозв'язаним в дусі побажань марксизму-ленінізму. Не спромігши осягнути злиття народів в бажаному змислі, режим вперто відмовляється від признання дійсности втечею до насильства та рівночасним скріплюванням ефективности марксизму політикою російщення. Мовляв, марксизм і діялектика не довели до створення моноліту і тому — введення русифікації як засобу для створення „совєтського народу" з російською мовою, культурою і ментальністю. Створення такого моноліту забезпечить існування імперії в цьому непевному світі.

Документально-допоміжний апарат праці — задовільний. Автор добре обізнаний із совєтською літературою, працями українських дисидентів та західньою літературою. Список джерел і літератури займає 16 сторінок. Чисельні наведення з совєтських джерел разом із допоміжними табелями і статистичними даними солідно підтверджують тезу і заключення автора: „Годиться затим ствердити, що національностева проблема в Совєтському Союзі остається нерозв'язаною. Український націоналізм має вже довгу історію існування і під сучасну пору являється наявністю. В тих обставинах ще є зара-

(Продовження на ст. 4)

З МОГО ВІКНА

Іванна Савицька

ВОВК МАЄ ПАНА...

— А як там ваш вовк, чи далі блукає без опіки й примерзає у голоді, — дописала до святочної картки, одна пані.

Таких запитів дістала я більше, а м'якосердна Дімочка сльозу зронила з жалю за безпритульним собакою.

Отож відкиньте журбу, бо — „над сиротою Бог з калитою." Вовк має пана, та ще й якого!

Собача історія не все мусить бути собачою, вона (на цей раз) є фантазійною казкою Попелюшки.

Правда, наш вовчик не танцював на балі, не губив золотого черевичка, але сподобався доброму, гарному панові, і вони удвох проживають у теплій палаті, підіймаються до неї віндою, ходять щоденно на проходи й весело вітаються із усіма старими знайомими.

У вовчика комірець з лискучими, „срібними" оздобами, шкіряна линвочка, і він проходжуючись, високо несе свою голову, мовляв — дивіться, я вже не сам, я маю пана, і його глядітиму, берегтиму, бо він мій опікун і спаситель.

Та тут історії не кінець. Бездітне подружжя із сусідського дому зголосило охоту годувати вовчика щонайсмачнішою їжею, а в їхньому домі невільно тримати собак.

Отож наш вовчик погладшав, поповнів, шерсть у нього чиста та чесана, а хвостик пухнатий та пишний лиш круть та верть.

А хатка його дерев'яна, построєна літом якоюсь доброю душею, стоїть порожня, снігом біленьким присипана, наче в теплій капузі, і тільки десь-колись злітаються тут голуби подзьобати хлібні крушинки, бо люди в нас добрі, і кривди птахам немає.

Так у нас, у Джерзі Ситі, а як у вас? Казку про дівчинку Попелюшку можна примінювати скрізь і всюди...

Спалахнула зоря...

У Різдвяний час до одного з наших читачів прийшов лист з України, а в ньому вірш, що його сьогодні друкуємо — Ред.

Спалахнула зоря,
Ожемчужився сніг —
Через гори, моря
Не видати доріг...

Чуєш? Дзвонять дзвінки:
Дзінь — дзілінь, дзінь —
дзілінь...
Летом мчаться санки
В осяйну далечінь...

Хтось в вікно подзвонив,
Рукавом хтось майнув:
Чарів чар, диво див —
Хтось здалека прибув...

Хтось нас кличе в'одно
В незабутній цей край,
Де дітьми ще давно
Вперше бачили рай.

У Вертепі святім
Божа мати клячить
І при лоні своїм
Свого сина держить...

Люлі-люлі, дитя,
Спи, мій Синку малий,
Поки Своє життя
Ти віддаш за людей!...

Ти прийняв від царів
Мира-золота дар,
А вертеп — від звірів,
Мов останній злиддр.

Як всміхаєшся Ти,
Як чарівно Ти сниш!
В своїх ручках світи
Ти, Дитино, держиш!

Боже — Творче буття!
Ти в Синаї гримів...
Чом мовчиш, мов дитя,
На звук маминих слів?

...Ось приніс Серафим
Для Дитятка привіт,
А Марія над Ним,
Як лілейний той квіт...

Чуєш? Дзвонять дзвінки:
Дзінь — дзілінь, дзінь —
дзілінь...
Летом мчаться санки
В осяйну далечінь.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Виставка праць Олександри Дяченко-Кочман

В п'ятницю, 17-го жовтня 1980 року, в ґалерії „Левів" у Чікаґо була радісна метушня: коло 250 осіб оглядало оригінальні скульптури та декоративну кераміку Олександри Дяченко-Кочман. Виставку відкрила Таня Назаревич, а після того сама мисткиня розказала докладніше про свою творчість.

Пластове плем'я „Перші Стежі" влаштувало виставку в днях 17-19 жовтня, на якій показано 60 творів - між ними скульптури, посудини, округлі та прямокутні плити на стіну та декоративні вази.

Усі експонати вражали оригінальністю композиції. Скульптури переважно вертикальної структури величиною понад три стопи. Виконані вони з кам'яної маси, випаленої до високої температури й опісля нагло охолодженої. Мистець уживає мідного й залізного оксидів і тому поверхня скульптур набирає вигляду заліза чи іншго металу.

Вирізнялася скульптура „Розквіт", побудована з двох чорних цилиндрів, перерізаних посередині горизонтально та з подовгуватими мідними елементами, які немов намагаються висунутися з нутра. Знову „Оріяна" побудована під впливом читання про старих праслов'янських богів і хоч нагадує людську постать, за формою зовсім абстактна. „Сім веж" рівнож переносять глядача думкою в давнину, одначе усі скульптури є сучасними композиціями як за формою, так і деталлю.

Сфери, посудини, тарелі-плити й вази, різноманітні формою й розміром, переважно випалені процесом „раку". Цей спосіб випалювання був започаткований в Японії в половині ХУІ століття, а в Америці прийнявся в 1960-их роках мистцями керамістами для творення предметів неповторного характеру. Тому що випалюється в дуже високій температурі, а відтак раптом охолоджується, потрібно вживати спеціяльно підготовані глини. Кінцевий вислід утворення ліній на поверхні скульптури є повним несподіваної краси.

Твори на виставці переважно великого розміру, багато з них прикрашені ліпним орнаментом або рельєфом і виконані ручно при допомозі гончарського круга. Більшість творів закуплено і зібрано чимало додаткових замовлень.

Мисткиня вчилася в школах Ню Йорку й Чікаґо і є викладачем Іллінойського університету. Вона активна в українській громаді і довгі роки була директором Школи українознавстава при церкві св. Володимира. Брала участь в багатьох мистецьких виставках, з них важніші в останніх роках це: „Сучасна творчість Північної і Південної Америк" — Колорадо 1975; „Нові горизонти в мистецтві" — Чікаґо 1975; „Краєва виставка глиняних виробів Вествуд" у Каліфорнії 1980 року.

Під сучасну пору Олександра (Леся) Дяченко-Кочман є членом дирекції Коаліції Мистців Чікаґо.

Р.В.

Анна Власенко-Бойцун

ТАСМАНІЯ — „ЯБЛУЧНИЙ ОСТРІВ"

(ІУ)

Теперішній Порт Артур має прекрасне положення, а про трагедію минулого розповідають кам'яні руїни, що виблискують на сонці серед зеленої трави й рівнонасаджених англійських дерев, де колись була алея.

У центрі Тасманського півострова розположені великі овочеві сади, також започатковані засланцями, де тепер їхні нащадки живуть щасливим і вигідним життям, вирощуючи славні тасманські яблука, запах яких розноситься по усім півострові.

Над вечір я повернулася до Гобарту і знову пробувала нав'язати розмову з українцями, телефонічні числа яких я дістала від п-і Винницької в Мелборні, але мені пощастило зустрінути лише стареньку пані, від якої довідалася, що сьогодні у Сивік Сентер концерт, куди пішли її діти і внуки та й інші українські родини, і на який вона порадила мені піти. Це я і зробила, але серед численної публіки, під час перерви, я не почула української мови, а не знаючи нікого особисто, не могла нав'язати розмови.

У місті Гобарті й околиці живе понад 70 українських родин. Усі вони живуть достатньо, мають свої власні, давно сплачені хати, а деякі власні фарми, одначе в Гобарті ще не збудовано цекрви і, мабуть, вже не побудують, бо молоде покоління слабо володіє українською мовою, про що я сама переконалась, довго розмовляючи з гарною молодою жінкою, яка працює у туристичному бюрі. Тут уважають, що вона німецького походження, тому що ця жінка народилась у Німеччині.

Усе ж таки гобартські українці мають свою домівку, куплену в 1963 році, при головній вулиці в центрі українського поселення, де проходять громадські зустрічі, і де мають приміщення молодечі організації, хор і суботня рідна школа, дуже активна в 60-их роках, а тепер малочисельна, часто недіюча.

Старша ґенерація живе своїм власним українським життям, продовжуючи рідні традиції, звичаї, свята, але цього не можна сказати про молодше і зовсім молоде покоління, хоч усюди є вийнятки. І хоча Тасманія належить до Австралії і тасманські українці вдержують зв'язок, передусім з Мелборном, у ступені асиміляції є досить велика різниця. Правда, можна себе потішати, що молодь у всіх країнах поселення асимілюється, але мені здається, що тасманська молодь українського походження подібна своєю настановою найбільше до молоді в Західній Німеччині.

Попрощала я Гобарт — гарний, але холодний і температурою, і чужою культурою, проживши в ньому два дні. Температура вночі була всього 7 ґрадусів Цельзія хоч це був місяць лютий, тобто серпень на північній півкулі. Холодні вітри з Арктандити часто прохолоджують тасман ський острів. Тож, подалась на північ.

У моїй поворотній подорожі, що проходила центральною і західньою частиною острова, відвідала я такі місцевості, як: Квінсленд і Барні, ходила над озером Сант Клер і по національному парку з назвою того ж озера. Дорога з Гобарту до Квінставну проходить вздовж великої ріки Дервент, тобто від її устя горі рікою. Ідучи туди, можна оглянути цілу гидро-електричну систему, що складається принаймні з десяти електричних станцій з приналежними до них гребенями, каналами і різними водопроводами. Ріка Дервент, в озері Сант Клер, положена 738 метрів понад поземом моря, а нижче споруд лише 40 км. над поземом, отже цей потужний спад вповні використано на продукцію енерґії для Гобарту й інших міст. Я бачила колись гидростанцію на ріці Міссурі в Північній Дакоті, але станція над Дервентом куди більша, потужніша і скомплікована — правдиве чудо техніки.

Чим далі на захід, тим більше кущових лісів, що виглядали б первісно і природно, якщо б їхнього виду тут і там не попсували промислові осередки, занечищені, задимлені випарами різних продукцій міді, цини чи срібла.

Найбільший Національний Парк у північнозахідній частині острова займає 126,000 гектарів гір з пересічною височиною 600 до 900 м. і верхами понад 1,500 метрів і двома озерами Дов і Клер. Мотористи можуть відвідувати цей парк із південої сторони, тобто біля озера Клер, або з півночі біля Кредел Монт, 1,560 метрів, перехід між тими двома пунктами виносить 84 км. і потрібно принаймні п'ять-шість днів ходу для пересічного альпініста. Очевидно що найбільшу проблему в такому марші — становить переношення їжі і потрібного устаткування. Тому небагато туристів користає з тієї, серед серед дикої природи, мандрівки. Краще їхати або східніми або західніми шляхами.

Останній відтинок дороги до Квінставну проходить вузькою крутою дорогою у стіп гори Монт Овен. Квінставн — індустріяльне місто, багате, але задимлене випарами з продукції міді, безмірні поклади якої відкрито ще в 1880 роках у стіп гори Монт Ляєл, тому в ньому неприємно задержуватись. Дальша дорога до знову промислового містечка Розбері, де продукують цинк, нецікава. Я була щаслива, коли ми нарешті доїхали до індустріяльного й міжнародного порту Барні, положеного над протокою Басс і славного не лише величезною пристанню, але також водними спортами, де щорічно 1-го січня відбуваються спортові змагання на привітання Нового року. Звідсіля — понад північне побережжя Тасманського острова над протокою Басс, шляхом тієї ж самої назви, приїхала я вкінці до Девонпорту. Тут того ж самого дня, увечері, до краю втомлена з приємністю сіла на корабель, щоб вранці 9-го лютого повернутись до Мелборну, а наступного дня до соняшного Сіднею. Звідтіля мій шлях уже простелився до Каями, що нагадує „український" Вайлдвуд серед гарячого літа.

Кінець

СОЮЗОВЦІ! ПЕРЕДКОНВЕНЦІЙНА КАМПАНІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ УЖЕ РОЗПОЧАЛАСЯ. ЇЇ МЕТА: ПРИДБАТИ 4,000 НОВИХ ЧЛЕНІВ, ЗАБЕЗПЕЧЕНИХ НА СУМУ 12 МІЛЬЙОНІВ ДОЛЯРІВ! ТІЛЬКИ СПІЛЬНИМИ СИЛАМИ ТА ПОСТІЙНОЮ І НАПОЛЕГЛИВОЮ ОРГАНІЗАЦІЙНОЮ ПРАЦЕЮ МОЖЕМО ВИКОНАТИ ЦЮ ВЕЛИКУ МІСІЮ ДЛЯ ДОБРА НАШИХ РОДИН, НАШОЇ ГРОМАДИ І НАШОГО НАРОДУ!

ЗАЯВА

УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ ВІДДІЛУ ПОВІТУ МОРРІС, НЮ ДЖЕРЗІ

Управа Відділу УККА повіту Морріс на своїх зборах 30-го грудня 1980 року розглянула існуючу ситуацію в нашій громаді. В наслідок цього обговорення вирішено ствердити наступне:

Хоч ми уважаємо, що в минулому централя УККА не прикладала належної уваги до справді важливих українських питань в Україні і в Америці, ніхто не може сумніватися в потребі такої організації як УККА. Це єдиний осередок, що служив як форум для всіх американських українців, до яких би вони не належали організацій, ідеологій чи віровизнань.

В наслідок подій на XIII Конгресі Українців Америки настала криза в нашій громаді. Рішення численних організацій-членів не брати активної участи в праці УККА захитало довір'я багатьох людей до УККА як до такого, всіх охоплюючого форуму.

Незалежно від обставин, які спричинили існуючий стан, теперішня управа УККА мусить взяти на себе відповідальність за полагодження ситуації. Тому, як члени УККА і як українці, яким дорога українська справа, ми закликаємо управу УККА і вимагаємо, щоб існуюча криза була негайно налагоджена. Одночасно ми піддержуємо усі заходи внесення правопорядку в структуру УККА, базованого на концепції участи всіх складових елементів української громади.

Ми не можемо дозволити, щоб престиж і довір'я УККА були знищені, бо забере багато років, якщо взагалі удасться, щоб їх відбудувати.

Іван Пелех
голова

В ЗАХІДНІЙ ЕВРОПІ — великі морози й випали рідкісно глибокі сніги. Це не лише заблькувало автомобільні дороги, але й численні залізниці. Сніги й морози дійшли аж до середущої Еспанії. Мадрид на короткий час був цілковито відтятий, і щойно військові частини допомогли очистити дороги й привернути рух на них. В Південній Франції у районі Тулюзи сніги засипали потяг, до якого доступ був тільки гелікоптерами. Частину пасажирів гелікоптери перевезли до Тулюзи, інші мусіли перебувати в неопалених вагонах. Гелікоптери доставляли харчі й медичну допомогу. Так само у Західній Німеччині залізниці й автові шляхи на різних відтинках були замкнені, значно зросло число нещасливих випадків, а навіть є смертельні жертви.

Стейтова Рада УККА при праці

(Дора Рак). Управа Стейтової Ради Відділів УККА в стейті Ню Джерзі на своїх засіданнях під проводом голови інж. М. Семанишина вирішила ряд більших акцій на найближчі місяці, пов'язані, в першій мірі, зі зовнішніми виступами.

Першою була участь українських делегацій з поодиноких місцевостей в стейтовій Асамблеї в Трентоні в дні 10-го грудня 1980 року, коли губернатор Брендан Бирн проголосив „Тиждень Людських Прав" для відзначення 32-ої річниці Універсальної Декляраціі Людських Прав.

Недалека вже річниця 22 Січня вимагає приспішеної підготови, щоб гідно її відзначити по громадах і збірно — в столиці стейту. Відділи УККА подбають, — як звичайно, — про видання відповідних проклямацій міськими управами, піднесення українського прапора перед міськими ратушами, та й по змозі про історичну інформацію в локальних часописах. Прийнявся звичай, що українські школи мають день, вільний від науки, для відсвяткування знаменної річниці, а українські підприємці замикають крамниці. Цей звичай варто продовжувати. Спеціяльно покликаний комітет в складі — адв. Константина Ваня; Йосифа Лисогора; Івана Принади і Володимира Боднара — приготовляє відзначення 22 Січня в Трентоні, що відбудеться в четвер, 22-го січня, в Стейтовім Капітолі. Церемонія складатиметься із трьох частин: в год. 12-ій вполудне губернатор Брендан Бирн видасть з цієї нагоди проклямацію у присутності представників української громади стейту і етнічних груп та деяких членів леґіслятури; в 11-ій ранку буде внесена відповідна резолюція в Асамблеї, а по полудні — біля 4-ої год. — також і в Сенаті стейту.

Закликається організації Трентону і околиці та громаду взяти численну участь у цих церемоніях. Збірка учасників в 10:30 годині ранку в вестибюлі Стейтовому Капітолі.

Фестивалева комісія Ради, котру очолює у цьому році Йосиф Лисогір, працює уже в повному складі та підготовляє річний український фестиваль в Ґарден Стейт Артс Сентер на день 13-го червня 1981 року.

На 1981 рік запляновані в стейті міжетнічні фестивалі з участю української громади, як наприклад слов'янський фестиваль в Ратґерс університеті за старанням проф. Тараса Гунчака (12-го квітня 1981), та осінній фестиваль у вересні в Стейтовім Парку Свободи, спонзорований стейтовим урядом при співпраці Етнічного Центру Ню Джерзі.

Стейтова Рада має зв'язки з різними етнічними групами і репрезентована в управі директорів Н. Дж. Етнічного Центру. Завдяки тому була нагода взяти участь в дні 30-го листопада 1980 року в радійовій передачі на станції WCTC у Френклин Парку. В двогодинній розмові взяли участь: Надя Нинка, Наталка Павлів, Дора Рак, Соня Слободян — від української групи, а також Карль Педерсен, голова того ж центру, і Блянка Ґонзалез, котра провадила передачу. На прийнятті з нагоди Скандинавського фестивалю в Вудбриджі 7-го листопада Стейтову Раду заступав Володимир Янів, голова відділу в Картереті. В губернаторській етнічній раді стейту постійне місце займає Каміля Смородська, як член української громади, і проводить едукаційною комісією. В діючій підкомісії у шкільних справах працюють Зенон Онуфрик і Роман Забігач, зокрема над переглядом шкільних підручників в публічних школах для провірення, як подавано інформацію про Україну в рамках історії Східньої Европи.

Почавши від нового року будуть поступово публіковані статистичні дані бюра перепису населення і в зв'язку з цим вирішено відновити працю окремої комісії при Раді, щоб розпочати досліди над найновішими інформаціями відносно української групи в стейті.

Управа Ради обговорила також справи, пов'язані з відбутим XIII Конгресом. Ствердивши, що Український Конгресовий Комітет Америки уявляє собою установу, призначення котрої бути речником української справи в імені об'єднаної української спільноти в цій країні на зовнішному форумі, де основною вимогою є безперервність дій, і що в сучасній політичній ситуації УККА як установа мусить зберегти респект і авторитет на цьому ж форумі, — без огляду на внутрішньо-організаційні ускладнення, — Управа Стейтової Ради Відділів УККА в стейті Ню Джерзі вирішила продовжувати заплановану працю для добра всієї громади.

Управа Ради вповні розуміє потребу гармонійної співпраці всіх складових частин в нутрі української громади в ЗСА, зокрема з огляду на її статус і ролю в рамках цілости української спільноти у вільному світі, та сподіється, що при взаємному вирозумінні така співпраця буде налагоджена.

Колишні вояки жертвують на Український Гарвард

Кеймбридж, Масс. (ФКУ) — Станиця Братства колишніх Вояків 1-ої Дивізія УНА в Тороно, Канада, в своїй жвавій діяльності присвячує теж багато уваги потребам української науки. Понад десяток років ця комбатантська організація підтримує Фонд Катедр Українознавства, бо вже в 1968 році вплинув від них перший грошовий даток на фонд українських студій у Гарвардському університеті. Тепер загальна сума їхніх пожертв сягає 4,000 долярів.

Управа Залізного фонду торонтонської Станиці кол. Вояків УНА, головою якого є Мирослав Бігус, а секретарем — Іван Падик, переслала пожертву у висоті 500 долярів на спеціяльний проєкт ФКУ: видання двотомової книги про штучно створений Москвою голод в Україні 1933 року. Одночасно Міжкомбатантський комітет у Торонто передав на ту ж ціль увесь чистий прибуток з „Балю комбатантів".

ЗАЯВА

ВІДДІЛУ УККА В МАЯМІ, ФЛОРИДА

На громадському зібранні Метрополітального Маямського Відділу УККА, яке відбулося в Маямі, Флорида, в неділю, 14-го грудня 1980 року, зібрані тут українські громадяни висловилися одноголосно за резолюцією, яку запропонував ведучий зборами Ераст М. Дзюбинський, голова Відділу АУА в Маямі. Текст резолюції:

1. Гостро засуджуємо грубе порушення статуту УККА, що його довершили члени Визвольного Фронту на XIII Конгресі Українців Америки.

2. Вживання фірми УККА — єдиної всеукраїнської громадської репрезентації в Америці — для партійних цілей уважаємо неморальним, шкідливим і каригідним.

3. Солідаризуємося з усіма організаціями, що ділом і словом запротестували на події XIII Конгресу та залишили залю нарад Конгресу.

4. З повним вдоволенням вітаємо постання Комітету для привернення правопорядку в УККА, до складу якого увійшли д-р І. О. Флис, Іван Олексин, ред. Ольга Кузьмович, д-р Богдан Шебунчак, Роман Данилюк, Юрій Нагорний, Євген Стахів, д-р Роман Барановський, Юрій Солтис та Іван Павленко. Цей Комітет створили представники 27-ми крайових організацій та установ для 22-го листопада 1980 року.

Вимагаємо повної перевірки леґальности партійних делегатів на XIII Конгрес.

Об'єднані Українсько-Американські Організації — Метрополітальний Відділ УККА Маямської Метрополії.

До цих ухвалених п'яти точок додано ще три пункти, однодушно схвалені зібраними громадянами:

1. Учасники ентузіястичним аплявзом виявили свою підтримку, відданість і довір'я д-рові І. Флисові — головному предсідникові Українського Народного Союзу, респектованому лідерові конструктивної опозиції до неславних подій на XIII Конгресі Українців Америки.

2. Учасники голосним аплявзом виявили пошану, подяку і ґратуляції генералові Петрові Григоренкові за його цінну й успішну українську місію, що її він виконав виступами на політичних форумах в Европі і на Мадридській Конференції.

3. Для підкріплення праці Осередку УДРуху у Маямі учасники цих зборів, які є також активними в УНСоюзовому житті, покликали до дії Раду Громадських Сеньйорів у такому складі: д-р Ю. Цегельський, ред. Д. Кислиця, проф. Т. Максимович, Ірена Ракуш, П. Хохітва, Р. Коваль, Микола Ракуш і Е. М. Дзюбинський.

ПОДЯКА

В глибокому жалю повідомляємо, що в сороковий день смерти

бл. п.

НАТАЛІЇ ЛОЗИНСЬКОЇ

була відслужена 28-го жовтня 1980 р. Жалобна Служба Божа з Парастасом і Панахидою в Соборі свв. Володимира й Ольги в Чікаґо. По церковних відправах відбулися для учасників Служби Божої поминки-сніданок в авдиторії Собору. Святі Літургії були відправлені також у церкві св. Юра в Ню Йорку, в церкві Покрови Пресвятої Діви Марії в Озон Парку, Н. Й., в церкві Преcв. Тріяці в Керґонксоні, Н. Й. і в церкві св. о. Миколая в Гемпстеді, Н. Й.

Складаємо щиросердечну подяку о. митратові М. Бутринському за духовну опіку під час недуги Покійної в шпиталі, за відправлення Панахиди в похоронному заведенні, за відспівання Заупокійної Служби Божої в Соборі, за прощальне слово в Соборі і на цвинтарі, врешті за зворушливі слова на поминках. Отець митрат підкреслив твердий і прямолінійний характер Покійної, яка після семінарійної матури, замість стати вчителькою, зголосилася до Української Галицької Армії (1918-20 рр.). Відтак працювала педагогом, а згодом на суспільно-громадському полі. За цю працю була відзначена в 1978 р. металевою плакетою під час Свята 22-го Січня.

Дякуємо о. Кротецеві за відспівання мелодійним голосом Парастасу, а Хорові свв. Володимира й Ольги за звеличання Панахиди прекрасним співом.

Дякуємо д-рові О. Фаріонові і д-рові Г. Щербанюкові за дбайливу лікарську опіку вдома і в шпиталі.

Дякуємо від серця Паням, які не жаліли труду і часто відвідували Покійну вдома і в шпиталі. Окрема наша подяка належиться пані Зоні Кульчицькій, яка з великою посвятою, інколи довгі години перебувала при шпитальному ліжку Хворої. Глибоку вдячність висловлюємо п. Ярославові Кульчицькому за його готовість кожночасно послужити своїм автом, а подружжю Софії й Ярославові Кульчицьким дякуємо теж за приміщення в своєму гостинному домі членів нашої родини з-поза Чікаґо.

Щиру подяку складаємо Українським Ветеранам Чікаґо, які прибули на Панахиду з прапорами та відбули почесну варту при домовині.

Сердечна подяка належиться інж. С. Куропасеві за прощальне слово від української чікаґської громади, інж. С. Ґоляшеві від українського воянцтва і пані інспектор Ю. Назаревич від учительства. На поминках Покійну прощали — о. митрат М. Бутринський, від педагогів проф. Мирослав Семчишин, від Учительської Громади пані інспектор Ю. Назаревич, від родини ред. Орест Питляр.

На Служби Божі склали пожертви численні члени учительського збору "Steinmetz High School" в Чікаґо, хоч годі їх усіх поіменно вичислити, бо багато із них жертвували на цілорічні Служби Божі в латинських костьолах. Зворушливим було щире співчуття і численні жертви на Служби Божі, членів "Mount Sinai Hospital", де працює наймолодша донька Покійної, які жертвували на Служби Божі, хоч вони чужинці й іншого віровизнання. Поміж ними один іранець, один індієць, який взяв участь у Панахиді і один китаєць (головний патолоґ). Дякуємо їм з глибини серця.

Ми невимовно вдячні Приятелям і Чікаґському Громадянству за численну участь у похоронах, за численні усні й письмові вислови співчуття. Дякуємо Родині, що прибула з далека, дякуємо 95-літньому братові чоловіка Покійної, що взяв участь у похоронах з цілою своєю родиною.

Дякуємо похоронному заведенню Василя Музики за зразкове проведення похоронів.

Наша окрема подяка Тим, що склали вінки і квіти та жертвували на різні цілі, а саме: на Служби Божі — 525 дол., на Патріярший Фонд — 100 дол., на ОПЛДМ — 50 дол., на будову церкви в Люрді — 145 дол., на Українських Воєнних Інвалідів — 150 дол., на „Вісті Комбатанта" — 150 дол., на ОбВУА в Чікаґо — 25 дол., на політичних в'язнів в Україні — 50 дол., на Пресовий Фонд „Нашого Життя" — 45 дол., на Український Музей в Чікаґо — 25 дол. Разом 1,265 дол.

Чоловік — ГРИГОР
Доньки:
ВІРА ІВАНИЦЬКА
БОГДАННА КОМАРИНСЬКА з чоловіком ЯРОСЛАВОМ і синами АДРІЯНОМ і МАРКОМ
ЛЮБОМИРА ЛУКОМСЬКА з чоловіком ЛЕВОМ

В Берклі проходить виставка мистця Ж. Рудницького

Берклі, Каліф. (УІБ). — Тут у мистецькій галерії „Берклі Арт Сентер" відкрито 7-го січня виставку картин місцевого українського мистця Ждана Рудницького, абсольвента Мистецького інституту в Сан Франсіско, Каліф., й Манітобського університету в Вінніпеґу, Альта.

На виставці показано великорозмірні малюнки-полотнища краєвидів Сан Франсіско й околиць. Центральне місце поміж ними займає образ однієї з вулиць міста в перехресті з залізничною колією. Одночасно виставлено в цій же ґалерії праці А. Ґінтнера й В. МекЕллина.

Хоч офіційне відкриття було призначено на 9-го січня, передоглядини відбулися 7-го січня в присутності Ж. Рудницького та його батьків із Монтреалю — проф. Я. і М. Рудницьких. Виставка триватиме до 7-го лютого 1981 року.

Як відомо, Ж. Рудницький мав уже кілька мистецьких виставок у Вінніпеґу, Ванкувері, Чікаґо, Сан Франсіско, Берклі й інших містах. Крім творчої мистецької праці, він успішно проводить курси малювання й рисування в Берклі.

ЙОРДАНСЬКИЙ ВЕЧІР

Ню Йорк, Н. Й. — Об'єднання Жінок ОЧСУ влаштовує у неділю, 18-го січня ц.р., о год. 2-ій по полудні в залі Дому Організацій Українського Визвольного Фронту при 136 Друга авеню — Йорданський Щедрий Вечір (третя кутя), вечеря із традиційними святвечірніми стравами. Буде також реферат про різдвяні звичаї, декламації учнів Школи Осередку СУМ-А та виступ бандуристів під керівництвом Ю. Китастого.

Замість квітів на свіжу могилу

св. п. ВОЛОДИМИРА ГРОНЯ

колись діяльного члена української громади у Ню Брансвіку, Н. Дж., а який відійшов із світу цього 11 грудня 1980 року, зложили на:

1. СВІТОВИЙ КОНҐРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Відділ 355 УНС	$10.00
Оріховський Василь і Дарія	10.00
Попів Павло	10.00
Попіль Нестор	10.00
Цісик Евгенія і Марія	5.00
Яцишин Іван і Ольга	10.00
Разом	$55.00

2. НА ЦЕРКВУ В ПОТРЕБІ

Кумферт Анна	$ 5.00
Лохман Н.	5.00
Макух Стефан і Анна	10.00
Панчак Василь і Марія	10.00
Салдан Софія	5.00
Цісик Евгенія і Марія	5.00
Разом	$40.00

3. НА БУДОВУ ЦЕРКВИ У ЛЮРДІ

Скоробогатий Роман	$10.00
Разом	$10.00

4. НА УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ СУА в Ню Йорку

Ощудляк Олександра й Ярослав	$10.00
Ратич Любомир і Анна	10.00
Разом	$20.00

Замість квітів на могилу

бл. п.

МИХАЙЛА ГАВРИЛЮКА

зложили пожертви на Будівельний Фонд ПУКЦ ім. Св. Тройці:

по 100 дол.: Родина Комарницьких;

по 50 дол.: О. і В. Лев, Л. і Ю. Раковські, о. Т. і Л. Лончина, А. і О. Гаврилюк;
по 25 дол.: Р. Сьокало, Я. Оришкевич, Е. і А. Ґіль, С. і П. Круль, С. і В. Надраґа, А. і О. Ґавдяк, Н. і І. Ґавдяк, І. і М. Ставничі, Б. і Я. Ґелета, В. і Н. Пилипець, Л. і О. Білоус, Т. і В. Демчук, О. і М. Раковські, У. і І. Сось, Т. і Б. Ясінські, Л. і С. Процик;
по 20 дол.: О. і Т. Новосівські, Н. і Л. Бабяк;
по 15 дол.: О. і Ю. Старосольські, І. і О. Зинюк, П. Петрик;
по 10 дол.: М. і Ю. Гутник, Е. і В. Процінські, Я. Боднарук, І. Ясінська, В. і О. Звадюк, М. і І. Процінські, М. Бохно, Л. Янів-Фонтана, М. Гарасовська, М. Олексин, С. Галушка;
по 5 дол.: Н. Н.

Замість квітів на могилу

бл. п. інж. Володимира Богачевського

зложили жертву на Будівельний Фонд Св. Тройці в сумі 50 долярів

Л. і О. БІЛОУС

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Українським Громадянством і Побратимами по Зброї, що в середу, 7-го січня 1981 року, рано, відійшов у Вічність,

наш Найдорожчий

МУЖ І БАТЬКО

сл. п. інж.

ОСТАП ЧУЧКЕВИЧ

нар. 2-го жовтня 1907 р. в Романові, сотник 1-ої УД УНА, учасник бою під Бродами.

ПАНАХИДА відбулася в четвер, 8-го січня 1981 р. в церкві св. Йосафата в Пармі, Огайо.

ПОХОВАНИЙ — 9-го січня 1981 р. на українському католицькому цвинтарі свв. Петра і Павла.

Горем прибиті:
дружина — СОНЯ
дочка — ХРИСТЯ
сестра — КЛЕМЕНТИНА
брат — РОМАН
та ближча і дальша Родина в Америці й Україні

Щоб було...

(Продовження зі стор. 2)

ісповідника і Глави цієї Церкви, — створення Патріярхату УКЦ було реальною можливістю, але в той же час проти прибулого з каторги Глави Церкви висвобольфронтівська преса вписувала зневаги й обвинувачення і не підтримала ідеї Патріярхату, щоб сьогодні, коли нагода проминула, попасти у другу скрайність і ставити домагання Патріярхату в несприйнятливій формі, посуваючись навіть до шантажування про відхід УКЦ від Риму такою писанною: „За УКЦ стоїть право ствердити недотримання умов з'єднання (Берестейської Унії — І. С.) і перестати вважати дійсною єдність з Ватиканом". (Є.Орловський, „Документ несправедливости", „Шлях Перемоги" з 2-го листопада 1980 року).

І, вкінці, справа Гельсінок, ЗП Української Гельсінської Групи і правозахисного руху в Україні взагалі. Нормально, кожний українець може тільки радіти, що завдяки Гельсінським угодам наша патріотична інтелігенція у СССР одержала єдину можливість бодай сяк-так організувати себе і виступати легально в обороні прав свого народу, та інших переслідуваних, користуючись при тому міжнародним попертям і захистом. Але, — чи повірите? — і тут появилися семафори Визвольного Фронту. Появилися серії статтей про „Сумерк Гельсінок", про „Гельсінкську Фантасмагорію", „За уневажнення Гельсінкських домовлень" і т. ін.

Роздуваючи до небувалих розмірів значення поодиноких контроверсійних виступів ген. П. Григоренка і його „партократії", преса Визвольного Фронту знецінює в очах свого рядового членства боротьбу за людські права і ввесь правозахисний рух як рух легалістів, угодовців, мінімалістів. Дисидентам кажуть рівнятися на ... Визвольний Фронт. Так висловився провідник ОУН на XIX З'їзді ООЧСУ, кажучи щодо дисидентів, що „вони повинні орієнтуватися на ОУН, а не ми на них". Це сказано нашим героям, мученикам, таким як член Гельсінкської Групи Левко Лук'яненко, що вистраждав 15 років на каторзі, з того два місяці в камері смерти у кайданах і чотири і півроку у Владимирській тюрмі за організування Української Робітничо-Селянської Спілки і за пропагування відділення України від СССР, і тепер карається знову на поновному 15-річному позбавленні волі. Коли говорити про грані безідейності, то чи така постава діячів Вфронту не стоїть „на грані національної безідейності"?

Такі то „виразні ідейні і політичні семафори" збираються тепер діячі ВФ наставляти усій українській спільноті, захопивши сумнівно демократичними способами найвищу нашу установу в Америці. Чи правильно зробили 27 організацій, що поставили цьому спротив, вийшовши з XIII Конгресу і змагаючи поставити життя нашої громади назад на широкі всеукраїнські рейки і згідно із світлими традиціями цієї країни, про те нехай судять самі читачі.

Україна — об'єктом...

(Продовження зі стор. 2)

но передсказувати будучність, крім ствердження, що само питання остається неполагодженим".

Ту солідну працю проф. Фармера слід не тільки привітати як цінний набуток до українського питання, але і слід подбати про те, щоб ця праця потрапила в університетські бібліотеки і стала допоміжною українській громаді та політикам в діях, спрямованих на оборону українських національних інтересів. Зокрема поручаємо ту книжку українській студіюючій молоді як засіб формування світогляду та розпізнання дійсности в Україні.

Степан М. Горак
професор історії

Пам'яті св. п. мгр Н. Фільварків-Пришляк

І знову несподівано виросла свіжа могила на цвинтарі Кот-де-Неж в Монтреалі. В цій могилі похоронено тлінні останки св. п. мгр Наталії Пришляк, з дому Фільварків, визначної української патріотки, дружини суспільно-громадського діяча Ярослава, матері молодого правника-нотаря Ігоря, моєї сердечної приятельки. Її наглий відхід у засвіти відбився невгамовним болем у серцях не тільки найближчої сім'ї, але також загалу монтреальської громади, бо важко було погодитися із жорстокою дійсністю, що такої повної енергії людини не стало між живими. Вона відійшла зaскоро, маючи перед собою ще повно життєвих плянів.

Наталія прийшла на світ 22-го травня 1912 року у Львові. Її мати Софія походила зі старої і заслуженої священичої родини Стефановичів. Батько Євген, лісовий інженер Віденської політехніки, був сином шамбеляна о. Миколая Фільваркова, довголітнього пароха села Демня біля Миколаєва на Дністрі, де мала Наталя залюбки проводила свої безтурботні дитячі роки разом із трьома братами й сестрою Дарією в часі святочних і літніх ферій.

Батьки намагалися дати дітям якнайкращу освіту й належне релігійно-національне виховання. Хоч батько працював як високий службовець у польському Намісництві лісів, він посилав всіх своїх дітей до приватних українських шкіл, наражуючись на переслідування з боку своїх урядових зверхників. Наталя закінчила гімназію Сестер Василіянок у Львові, а опісля почала фармацевтичні студії на Львівському університеті, щоб здобути фах і бути незалежною, як також допомагати іншим: мала великі пляни й надії, але доля приготовила їй страшні удари. Напередодні Другої світової війни в молодому віці вмирає її мати, залишаючи сиротами п'ятеро дітей. Наталя невдовзі закінчує фармацевтику і допомагає батькові опікуватися родиною. Одержує працю як аптекарка в Крем'янці на Волині. За першої большевицької окупації гинуть замордовані НКВД два брати. Невдовзі після цієї трагедії на розрив серця вмирає її батько на 56 році життя. Під час німецької окупації Наталя повернулася до Львова, де спершу працювала директором фармацевтичного відділу в шпиталі, а потім перебрала у власний заряд аптеку в Миколаєві. Там запізналася Наталя з місцевим суспільно-політичним діячем Ярославом Пришляком, з яким згодом заручилася. Одружитись не могла, бо її нареченого німецька поліція заарештувала. Згодом йому пощастило втекти, щоб продовжувати боротьбу з окупантом в рядах визвольно-революційного підпілля. Таїла постійно турбується за долю свого нареченого і допомагає йому з нараженням власного життя. Щойно після розвалу Німеччини вже на еміграції в Інсбруці 1945 року одружилися з ним.

З початком квітня 1946 року подружжя Пришляків дістається до Бельгії, де замешкало в Брюсселі. Чоловік Наталки як абсольвент Високої Торговельної Школи із знанням французької мови стає до праці в християнських синдикатах для оборони прав українських робітників, які працюють по копальнях вугілля. Наталя короткий час працює у підприємстві фармацевтичних виробів, а після народження сина без вина́городи допомагає в праці Українського Допомогового Комітету. [illegible] активну участь проявляє в діяльності Жіночої Секції при УДК, а пізніше в рядах Об'єднання Українок Бельгії.

Саме в Брюсселі я стрінулася з Наталею. Я пригадувала собі її ще зі шкільних часів у Львові, як маленьку скромну дівчинку з русявим волоссям і з синіми, мов волошки, очима. Вона була тоді чудовою дівчинкою, подібною до тих, що їх французький маляр Ренуар малював на образках. Моя сім'я мешкала тоді недалеко Брюсселю, єдина між бельгійцями, тож туга за своїми гнала мене до міста, щоб зустрінутися зі своїми людьми, подихати українською атмосферою. Там я заходила завжди до гостинного дому подружжя Пришляків. Ми проходжувалися разом з Наталею бульварами Брюсселю весною серед розквітних квітучих каштанів, а восени сідали на лавочці одної з алей, любувалися чудовою грою красок жовтневого листя в лагідних проміннях заходячого сонця. Ми обговорювали книжки, які спільно читали. Наша щира приязнь в Брюсселі тривала шість літ.

Ми зустрінулися знову, коли в 1957 році подружжя Пришляків приїхало до Монтреалю. Тут довелося св. п. Наталі важко працювати спочатку в чужій крамниці, а згодом, протягом 11 років, у власній споживчій крамниці, а при кінці понад 10 років у крамниці із вуттям „Салямандер". Наталя, згідно зі словами її чоловіка, була справжнім титаном праці. Весь свій вільний час посвячувала для хати й господарства в родинному вогнищі, була членом ОЖ ЛВУ, належала до парохії св. Михаїла, ходила на різні імпрези, щедро жертвувала разом зі своїм чоловіком на різні релігійно-національні потреби й цілі.

В короткій посмертній згадці мені важко схарактеризувати Покійну. Вона була передусім віруюча, скромна й товариська. Відзначалася високою культурою, знала багато чужих мов, любила читати різні журнали й книжки та ділитися прочитаним із іншими. Прикметною була для неї услужливість і гостинність. Вона всіх щиро гостила, хоч сама часто була дуже втомлена. Не вміла нарікати, ні про кого зле не говорила. Це була справжня аристократка духа. Чутлива на людське горе. Любила обдаровувати своїх приятелів подарунками при різних нагодах. Вихована на рідних традиціях, старалася їх зберігати й передати своєму синові. Любила тиху осінь, неначе предчувала, що саме в осені прийдеться їй умирати. Терпеливо переносила чергові удари долі: смерть сестри із виснаження після довшого побуту в большевицьких тюрмах за підозріння у співпраці з УПА, і втрату останнього брата д-ра Романа, визначного сенійора-патолога з Чікаго, який помер несподівано 10-го червня 1978 року на 59 році життя.

Наталя упокоїлася 14-го жовтня 1980 року в день Покрови Пречистої Діви Марії. У похоронному заведенні лежала посеред моря чудових квітів, які вона за життя дуже любила. Були квіти-вінки не тільки від найближчої родини і приятелів, але також від Головного Проводу ОУН, Ярослава й Олени Стецьків, ОУВФ з Америки, Англії, Бельгії, Канади, Франції, місцевого Відділу ЛВУ і ОЖ ЛВУ, С.Т. „Україна", В-ва „Гомону України" й інших. Панахиди відправляли оо. д-р І. Мончак, парох; митрат і декан І. Гаврилюк, митрат Я. Гайманович і крилошанин В. Бринявський у присутності численної української громади і представників інших народів.

Похоронні обряди в церкві св. Михаїла відправили оо. І. Гаврилюк і д-р І. Мончак. Отець декан І. Гаврилюк виголосив глибоку змістом прощальну проповідь. У похоронах взяло участь багато людей, хоч це був робочий день — 20-го жовтня.

У день похоронів світило сонце, неначе прощало Покійну в далеку останню дорогу. Учасники похоронів зложили понад 1,200 долярів пожертв на допомогу для потребуючих в Україні, замість квітів на могилу.

Заходами родини в парохіяльній залі відбувся поминальний обід, на якому цілий ряд осіб поділився спогадами про Покійну. Всім промовцям і учасникам тризни за вияви співчуття, розради і допомогипідякував зворушений чоловік Покійної.

Лідія Лугова

Жвава участь українських науковців у великому зборі американських славістів

З початком листопада 1980 року в Філядельфії відбулася 12-та крайова Конвенція найбільшої американської наукової установи, яка займається славістичними студіями, а саме — Американської Асоціяції для поширення славістичних студій, або скорочено АААСС. Хоч це наукове зібрання не було такого світового маштабу, як інші цьогорічні з'їзди в Букарешті й Гарміш-Партенкірхен, бо обмежувалося з невеликими вийнятками до науковців зі ЗСА й Канади, то його розмір і програма заслуговують на те, щоб це зібрання згадати поруч світових конгресів, які відбувалися цього літа й осені. На цю Конвенцію зголосили участь 550 науковців, доповіді яких поділено на 129 панелів. Головою був проф. А.Й. Рібер із Пенсильванійського університету, а програму Конвенції підготував 15-членний комітет, членом якого був проф. Ярослав Білінський з Делаверського університету. Програма була розкладена на чотири дні: від 5-го до 8-го листопада 1980 року.

Найбільше панелів й доповідей присвячено совєтській політиці й національностевим справам внутрі Совєтського Союзу (33), літературі (20), історії (16) і економіці (11). Менше популярними предметами були загальна культура, мова, релігія, соціологія, бібліографія, право й інші. Виключно українській тематиці присвячено три панелі, два з яких підготовило Наукове Товариство ім. Шевченка, а один — проф. Богдан Чопик з Університету в Юта.

Участь НТШ в Конвенції підготовив Осередок НТШ у Філядельфії під головуванням проф. Богдана Романенчука та науковий секретар НТШ проф. Леонід Рудницький і заступник голови проф. Степан Горак. Вони вчасно подбали про приділення для панелів доброго приміщення й часу, що на наукових з'їздах має чимале значення.

Перша українська сесія відбулася першого дня Конвенції в пополудневих годинах. Її темою була: „Україна: Християнська нація. Тисячоліття християнських традицій в Україні." Поруч назви панелю було подано, що його спонзорує НТШ. Панель вів проф. С. Горак, а доповіді читали: проф. Мирослав Лабунька з Ла-Сал коледжу на тему „Від Ольги до Володимира: деякі проблеми християнізації Київської Руси"; проф. Степан Горак на тему „Церква -держава-нація" і д-р Катерина Косман, член сенатської Гельсінкської Комісії, на тему „Неофіційні звідомлення про релігійні заворушення в Україні". Проф. Тома Бирд з Квінс коледжу був коментатором виголошених доповідей. Ця сесія була першим вкладом НТШ у готування гідного відмічення історичного ювілею тисячоліття хрищення України українською наукою у вільному світі.

Наступного дня, 6-го листопада, в ранніх годинах відбувся другий панель НТШ на тему „Українська література між Сходом і Заходом". Ним керував проф. Л. Рудницький, а доповіді виголосили: проф. Лариса Онишкевич з Ратгерського університету про „Сучасну драму в Україні"; проф Наталія Пазуняк з Пенсильванійського університету про „'Ніобу' Лесі Українки"; проф. Богдан Романенчук з університету в Ніягарі про „Русифікацію науки української літератури" та проф. Альберт Кіпа з Мюлленберг — коледжу про „Поета, як перекладача: 'Павло Грабовський і „Фавст" Гете'". В тому самому часі відбувався цей панель читали доповіді на теми, зв'язані з лінгвіцидом в балтійсько-слов'янських краях, проф. Н Пазуняк, д-р А. Бойцун і А. Вовк. В каталозі Конвенції не подано тем доповідей.

Третя сесія, яка була присвячена українській тематиці, відбулася заходами проф. Б. Чопика у суботу, 8-го листопада, у ранніх годинах. В ній увійшли доповіді проф. Христини Бетин зі Стейтового університету в Стоні Брук, Н.Й.; проф. Юрія Перфецького з Ла Сал коледжу, й проф. Б. Чопика, який керував сесією. Доповіді стосувалися теми панелю під назвою „Впливові фактори в нових проявах української мови в Совєтському Союзі". Проф Перфецький зокрема торкнувся питання лінгвістичної русифікації України й спроб протиставитися їй.

В Конвенції взяли участь рівно 20 українських науковців. Крім вичислених учасників українських панелів слід відмітити, що в панелі п.н. „Релігія і східно-західні взаємини" взяли участь професори Богдан Боцюрків з Карлтонського університету в Оттаві, який читав доповідь про „Прогресивних католиків у Совєтському більші: Берлінська конференція", та проф. Василь Маркусь з Лойола університету, який доповідав про „Східню політику Папи Івана-Павла ІІ".

Проф. Володимир Бандера з Темпел університету доповідав на панелі „Про народи між Балтійським і Чорним морями: сучасність і майбутність". Доповідь спонзорувала Асоціяція для студій національностей (УССР і Східня Европа), що її головою є проф. С. Горак, на тему „Економічна інтеракція між національними одиницями". Стипендіят НТШ д-р Тарас Закидальський доповідав на панелі, присвяченому Сковороді, про „Моральну філософію Сковороди", а крім того був членом панелю, присвяченого філософії Н. Ф. Федорова. Крім цього проф. Олександер Матейко з Альбертського університету читав доповідь на тему „Змінливі соціяльні структури у Східній Европі і їх вплив на взаємовідносини між національними державами".

Окремо слід відмітити участь у двох панелях голови Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету (УНІГУ). проф О. Пріцака. Запрошений як дискутант на панель п.н. „Середньовічна Русь і світ номадів" і „Балканський фольклор і мітологія", він виголосив дві довші доповіді, які викликали жваву дискусію фахівців.

В часі Конвенції її учасники й гості мали змогу оглянути виставку повоєнних видань НТШ та одержати недавно виданий каталог цих видань. Розійшлося біля двох сотень примірників цього каталогу.

Заходами місцевого Осередку НТШ під кінець Конвенції в клюбі „Тризуба" відбулася зустріч науковців — учасників Конвенції, з місцевою українською громадою, яку попередили доповіді проф. Степана Горака про завдання української науки й можливості значних здобутків при допомозі ширшої громади, й д-ра Ярослава Падоха про участь українських науковців у двох цьогорічних наукових світових з'їздах у Німеччині („Гарміш 80") й Букарешті (Румунія). У дискусії взяли участь проф. Л. Шанковський, проф. М. Лабунька, д-р М. Ценко. проф. І. Олексишин і інші.

В цій зустрічі з громадянством узяв участь також науковий секретар УВАН проф. Олег Федишин. Господарем зустрічі був голова Осередку НТШ проф. Б. Романенчук.

На маргінесі цього спровоздання з Конвенції американських славістів варто зауважити, що ще донедавна велася дискусія між українськими науковцями, чи брати участь у панелях загальних. Досвід останніх років, коли НТШ, ставши інституційним членом АААСС, виявив, що окремі панелі інформують краще про українську науку та її організації, праці і видання, як індивідуальна участь українських науковців у загальних неукраїнських панелях. Уже саме вміщення в каталогах конвенцій переліку назв українських панелів з українською тематикою й згадки про заходи українських наукових організацій в підготові цих наукових форумів пропагує їх, а тому і нашу науку в ширшому світі. Цю саму функцію виконують і виставки українських видань.

Проте водночас є корисним і потрібним, щоб наші науковці, зокрема з відомими іменами, брали участь також у загальних панелях, де при наявності ширшої авдиторії знайомили б широкі неукраїнські наукові кола з проблемами української науки й її досягненнями.

Ярослав Падох

Конференція українських політичних партій і організацій в справі русифікації

Друга Сесія Конференції Українських Політичних Партій і Організацій на своїх нарадах 18 грудня 1979 року покликала комісію в складі д-ра М.Г. Воскобійника, д-ра Зенона Городиського і мгра Романа Ільницького для підготови певних звернень в дусі постанов та узгіднень цієї ж конференції. Комісія виготовила і подала до преси на початку 1980 року свої звернення від імени учасників Конференції, зокрема в справі підтримки Української Гельсінської групи та її Представництва за кордоном, і звернення до української громади в діяспорі приймати живу участь у політичному житті країн свого поселення.

Третім документом важливої ваги було зготовлення меморандуму до урядів вільного світу в справі мовного геноциду-русифікації, який брутально проводиться червоною Москвою в Україні й інших краях СССР. Для опрацювання належного дослідчого матеріялу запрошено д-ра Ярослава Білінського, відомого совєтолога, автора численних праць в цій ділянці і професора політичних наук у Делавар університеті, ЗСА. Складено меморандум від всіх учасників Конференції Українських Політичних Партій і Організацій (ОУН, ОУН-З, УРДП УСП, УНДО, СЗСУ—СП, Рада Прихильників УНР), який за підписом останнього председника Конференції д-ра Богдана Шебунчака у співпраці із Секретаріятом СКВУ вислало до амбасадорів всіх некомуністичних країн, акредитованих при Об'єднаних Націях. Крім того, понад сто примірників праці д-ра Я. Білінського разом із меморандумом Конференції Українських Політичних Партій і Організацій вислала Комісія Прав Людини при СКВУ та передала всім некомуністичним делегатам, учасникам Конференції в Мадриді, а також численним журналістам і репортерам.

Як відомо, у зв'язку із кризою в ДЦ УНР та розв'язанням УНРади в 1978 році голова ПУН сл.п. д-р Денис Квітковський звернувся окремим листом до всіх голів і провідників політичних партій і організацій із пропозицією створення форуму для зустрічів, обміну думок та координації дій всіх самостійницьких політичних сил. На цей лист-ініціятиву прийшли відповіді від усіх політичних середовищ із привітанням цього почину. Правда, не всі середовища прийняли участь, проте треба вірити, що все таке прийде до зговорення та співпраці, а у вислідi—до привернення правопорядку в політичному житті, а у деяких країнах і в громадському житті.

Місцем, в якому такі спроби і заходи можна починати і є Конференція Українських Політичних Партій і Організацій. Чергова Третя Сесія Конференції мала відбутися на початку січня 1981 року, і на ній — мова про дотеперішні заходи українців в Мадриді і про можливості та перспективи співпраці з нашими історичними сусідами.

Пресова Служба Конференції Українських Партій і Організацій

Український Освітньо-культурний Центр у Філядельфії

Уже десять місяців існує та діє на терені Філядельфії Український Освітньо-культурний Центр. Приміщен ня Центру — це колишня публічна школа з 27-ма клясами, просторою руханковою залею та сімакровою площею в підміській дільниці Філядельфії, недалеко коледжу Сестер Василіянок та української католицької парафії св. Архистратига Михаїла. Факт купна посілости треба в великій мірі завдячувати невеликій групі ентузіястів та візіонерів з д-ром О. Черником на чолі, яким вдалося захопити ідеєю українського центру громадські організовані клітини і значну частину громадянства Філядельфії.

За відносно короткий час свого існування УОКЦентр виправдав і перевищив всі надії, які на нього покладали ініціятори і громада. В приміщеннях УОКЦентру під цю пору працюють школи українознавства, народних танців, мистецька студія, садочок, відбуває свої сходини Пласт із своїми клітинами, влаштовуються імпрези та сходини. Простора площа — до послуг українських спортсменів. Двері УОКЦентру широко відкриті для всіх видів української організованої діяльности і всіх груп української національної спільноти без огляду на її релігійну чи партійну зрізничкованість.

У своїй організаційній побудові УОКЦентр — це неприбуткова організація (корпорація) із індивідуальним та організаційним членством. Під цю пору кількість членів перейшла число 380, і розробляються пляни охопити членством усі свідомі елементи філядельфійської української спільноти. На перших Загальних Зборах УОКЦентру в жовтні 1980 року, на яких затверджено статут Центру і вибрано дирекцію з д-ром О. Черником на чолі, окрему увагу присвячено саме цьому питанню, яке теж тісно пов'язане із фінансовою базою, конечною для дальшої успішної дії та розвитку. Із вибраних на зборах членів дирекції зформовано Комітет придбання фондів, який очолив д-р Я. Яримович, та Комітет збірки фондів під головуванням інж. О. Німіловича.

Основні заложення УОКЦентру — служити потребам всього українського загалу, співзвучні з бажаннями всіх українців, які докраю змучені нашими безпредметними міжусобицями, і які хотіли б, нарешті, побачити в практиці цю єдність, про яку так набожно молимося і при кожній нагоді проголошуємо. В цьому теж можна було б добачувати причини успішної збірки фондів у початковій фазі існування УОКЦентру, яка протягом несповна трьох місяців принесла близько третини потрібних фондів.

УОКЦентр у своїй побудові має всі дані, щоб стати каталізатором єдности в українському громадському житті, і віримо, що він таким стане. Згадати б тільки, що завдяки фактові заіснування Центру батьки трьох шкіл українознавства почали розглядати можливості для одної спільної школи. Розмови в цьому напрямі продовжуються, і вся громада чекає на позитивні наслідки і перемогу соборного думання над дрібничковим.

Конкретне завдання, яке зараз стоїть перед УОКЦентром — це включити якнайширші кола української спільноти в справу розбудови та створення матеріяльної бази для існування і праці Центру. Розроблені пляни проєктують придбання щонайменше одної тисячі нових членів, конечних для сплати боргу, який через сплату відсотків відбирає можливості зужити ці фонди на покращання умов праці в Центрі. Віримо, що вся українська спільнота Філядельфії дружньо і з'єднано, як і на самих початках, не відмовиться від розбудови УОКЦентру — громадської бази для майбутнього.

М. Лисобей

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СУБОТА, 24-го СІЧНЯ 1981 р.

САВТ БРУКЛИН, Н. Й. Річні загальні збори Б-ва св. о. Николая 293-го Відд., о год. 7-ій веч. в церковній залі при 261 — 19-ій вул., Бруклин, Н. Й. Проситься чл. прибути на збори та вирівняти залеглі вкладки. — Управа.

НЕДІЛЯ, 25-го СІЧНЯ 1981 р.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Річні загальні збори Б-ва св. Йосафата 217-ий Відд., о год. 2-ій по пол. в залі церкви св. Йосафата. На порядку: відчитання протоколу, звіти — фінансовий і хорих, дискусія, вибір нової управи на 1981 р., збирання чл. вкладок. По зборах — перекуска. Проситься чл. прибути. — К. Шевчук, предс., Т. Кубарич, фін. секр., Ст. Мартинюк, кас., Дм. Марголич, К.К., Ст. Васьків і Дм. Пристан, чл. Управи.